

2025-04-15

Ju2025/00414

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till:

Ju.13@regeringskansliet.se

Ändrade ersättningsregler för privatkopiering (Ju2025/00414)

Inledning

Svensk Scenkonst har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerad promemoria från Justitiedepartementet och får härmed anföra följande.

Svensk Scenkonst är bransch- och arbetsgivarorganisation för hela den professionella scenkonsten. Organisationen företräder cirka 250 verksamheter inom musik, dans, teater, opera och samtida cirkus. Bland medlemmarna finns landets scenkonst-institutioner samt privata scenkonstföretag och aktörer inom den fria professionella scenkonsten. Svensk Scenkonst verkar för att det ska finnas optimala förutsättningar att producera och sprida scenkonst av högsta kvalitet i hela Sverige.

Svensk Scenkonst tecknar upphovsrättsliga avtal på en rad områden. På musikområdet finns regler om anställda utövande musikers medverkan vid inspelningar avsedda för offentliga framföranden och/eller tillgängliggöranden för allmänheten.

Allmänna synpunkter

Svensk Scenkonst bedömer att regeringens förslag riskerar att få negativa konsekvenser för den svenska kultursektorn i allmänhet och den svenska musikbranschen i synnerhet.

Bakgrunden till den föreslagna förordningsändringen är att EU-domstolen i målet Kwantum (C-227/23) förklarat att ett förbehåll om materiell reciprocitet (ömsesidighet) måste vara föreskriven i lag. Det i målet tillämpliga direktivet (2001/29/EG) är harmoniserat och det saknas möjlighet att göra sådant förbehåll (jfr artikel 5). Därmed kan inte längre enskilda medlemsstater, utan endast EU, meddela förbehåll om

ömsesidighet i internationella upphovsrättsliga förpliktelser. De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Som påpekas har målet stora likheter med det tidigare RAAP (C-256/19) som innebär att Sverige inte längre kan upprätthålla kravet på ömsesidighet vid tillämpning av ersättningsreglerna för användning av musik (Ju2024/02104). Enligt senaste uppgift träder reglerna i kraft den 1 juli 2025.

Ändrade ersättningsregler för privatkopiering

Det nu aktuella förslaget innebär att svenska näringsidkare inom elektronikbranschen måste börja betala till rättighetsinnehavare i exempelvis USA, Storbritannien och andra tredje länder utan att näringsidkare i dessa länder behöver betala till svenska rättighetsinnehavare på motsvarande vis. I slutänden drabbar förändringen konsumenterna eftersom ersättningsordningen bygger på att ersättningsskyldiga näringsidkare för över kostnaden på dem.

För att kompensera för inkomstbortfallet kan det förväntas krav på förhandlingar om höjda ersättningsnivåer i de samarbetsavtal som finns mellan exempelvis elektronikbranschen och Copyswede. I likhet med ändringen av ersättningsreglerna för användning av musik (Ju2024/02104) får det anses oklart huruvida den ensidiga ekonomiska överföringen kommer att kunna fullt ut kompenseras på detta sätt. En skillnad är att det i promemorian om det nya förslaget om ändrade regler för privatkopiering saknas en procentuell uppskattning av hur stor andel av den svenska insamlade ersättningen som snart måste börja betalas ut till USA, Storbritannien och andra tredje länder.

Det står emellertid klart att förslaget sannolikt leder till minskade intäkter för svenska utövande konstnärer och producenter, eftersom konsekvensen blir att en mindre del av den totala intäktssumman kommer att tilldelas dem.

Förslaget i ljuset av omvärldsläget

Svensk Scenkonst delar bedömningen att en höjning av de tillämpade nivåerna kommer att innebära ökade kostnader för ersättningsskyldiga näringsidkare och därmed i förlängningen för konsumenterna. Utifrån det underlag som presenteras kan Svensk Scenkonst inte bedöma förslagets effekter på samhällsnivå. Det kan dock konstateras att de givna ingångsvärdena i sig utgör negativa drivkrafter för prishöjningar, minskad försäljning, och/eller riskerar att skapa incitament till fler tvister mellan parterna i ersättningsmodellen.

Förslaget innebär en fortsatt ogynnsam utveckling för både Sverige och EU på upphovsrättsområdet. Det ligger en tråkig ironi i att följden av Kwantum-målet, som rör tillämpning av ett direktiv som ska främja konkurrensen på den inre marknaden, får motsatt effekt i förhållande till den yttre. Förändringen sker dessutom vid en tidpunkt när EU står inför stora utmaningar vad gäller den internationella konkurrensen. Något som nu utmanas ytterligare på grund av det handelspolitiska läget.

Svensk Scenkonst stödjer regeringens ansträngningar för att upprätthålla en EU-gemensam upphovsrättslig reglering och samtidigt hitta ett sätt att undvika dessa orimliga effekter. Om EU väljer att aktivera sitt Anti-Coercion Instrument (ACI), vilket kan även innefatta IP-rättigheter, bör regeringen verka för att de nu aktuella upphovsrättsliga förpliktelserna omfattas.

Samtidigt bör uppmärksammas att regeringens förslag handlar om att respektera grundläggande demokratiska EU-principer om legalitet och lojalitet etc.

Synpunkter på promemorians förslag och innehåll

5. Ändrade ersättningsregler för privatkopiering

Svensk Scenkonst ser ingen anledning att ifrågasätta den EU-rättsliga följden av målet Kwantum (C-227/23) eller det sätt på vilket regeringen föreslår att svensk rätt harmoniseras.

Den svenska kultursektorn är redan hårt drabbad av besparingar och det gäller inte minst musikbranschen vars infrastruktur nu riskeras att försvagas ytterligare. Minskade intäkter till svenska utövande musiker och producenter får antas skapa ett ytterligare tryck på kulturverksamheter i egenskap arbetsgivare eller uppdragsgivare.

Svensk Scenkonst understryker återigen behovet av att lagstiftningsarbetet inom EU påskyndas och att regeringen med alla medel verkar för en snabb lösning.

6. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Svensk Scenkonst har inget att erinra mot förslaget.

7. Konsekvenser

Svensk Scenkonst delar regeringens bedömning att förslaget sannolikt leder till en minskning av den andel av ersättningen som delas ut till rättighetshavare med anknytning till Sverige. Detta skapar ett ytterligare tryck på kulturverksamheter i landet.

Den föreslagna förordningsändringen riskerar att få negativa konsekvenser med ytterligare inkomstbortfall för sektorn som helhet.

Vissa scenkonstverksamheter drivs inom ramen för regionala/kommunala förvaltningar och alla institutioner är beroende av offentliga medel. Utifrån underlaget kan Svensk Scenkonst inte bedöma huruvida förslaget kommer att leda till ökade kostnader eller andra konsekvenser för det allmänna, men det kan inte uteslutas.

Svensk Scenkonsts kontaktperson i detta ärende är Martin Hjorth, förbundsjurist.
martin.hjorth@svenskscenkonst.se, 070-420 27 72

SVENSK SCENKONST

Birgitta Svendén
Ordförande

Mikael Brännvall
VD